

Anarcho-Biblioteka
Dobry pieróg to wywrotowy pieróg

Syriacy – Asyryjczycy, chrześcijańscy rewolucjoniści Rożawy

Paweł Ziółkowski

Paweł Ziółkowski
Syriacy – Asyryjczycy, chrześcijańscy rewolucjoniści Rożawy
10 października 2019

[https://rozawa.home.blog/2019/10/10/
syriacy-asyryjczycy-chrzescijanscy-rewolucjonisci-rozawy/](https://rozawa.home.blog/2019/10/10/syriacy-asyryjczycy-chrzescijanscy-rewolucjonisci-rozawy/)

pl.anarchistlibraries.net

10 października 2019

Spis treści

Który mamy dzisiaj rok?	3
Sojusznicy	4
Na froncie syryjskiej wojny domowej	7
Syriacki renesans w Rożawie	10
Erdogan chce dokończyć ludobójstwo	13

Idzie po nich Recep Tayyip Erdoğan, człowiek który publicznie przyznał, że jego idolem jest Adolf Hitler⁵⁷.

Uptade: Gdy skończyłem ten artykuł, wszedłem do internetu i zobaczyłem, że właśnie się zaczęło. Wśród pierwszych ofiar cywilnych tureckiej agresji jest dwoje Syriaków. Hitler znad Bosforu przyszedł.

„Nie wiem jak skończy się moja droga, ale będę z przyjaciółmi.
Albo tymi żywymi, albo martwymi.” Matay Hanna⁵⁸

⁵⁷ <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/turkey/12077703/Turkeys-president-says-all-he-wants-is-same-powers-as-Hitler.html>, <https://www.timesofisrael.com/erdogan-hitler-had-a-perfectly-working-presidential-system>,
<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/turkey-president-recep-tayyip-erdogan-cites-hitler-germany-as-example-of-effective-government-a6792756.html>, <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/01/turkish-president-recep-tayyip-erdogan-hitlers-germany-example-effective-government>

⁵⁸ <https://www.facebook.com/magdajournalist/posts/1918653971684075>

Przed turecką agresją było w kantonie Efrin ok. 3 tysięcy chrześcijan. Prawie wszyscy uciekli, pozostały trzy rodziny.

W tej chwili Turcja przygotowuje agresję na pozostałą część Rożawy. USA zdradziły sojusznika i wydały go na żer agresora. Atak jest spodziewany w każdej chwili. Oznacza, że wszyscy mieszkańcy żyją w ciągłym strachu. W okupowanym Efrin Turcja i dżihadyści na jej żołdzie dopuszczają się licznych zbrodni: czystek etnicznych, mordów, gwałtów, porwań, rabunków. Potwierdza to wiele źródeł, łącznie z raportami ONZ⁵².

Tego samego mogą spodziewać się w Rożawie. Nie tylko Kurdowie. Wszyscy. „Uważamy, że to zagrożenie nie tylko dla Kurdów. To groźba wobec tego demokratycznego projektu, i wszystkich ludzi którzy mieszkają na wschód od Eufratu, w tym chrześcijan” mówi Sanharib Barsoum, wiceprzewodniczący SUP⁵³.

Dla chrześcijańskiej mniejszości oznacza to kontynuację ludobójstwa. „Turcja chce nas zabić i zniszczyć, by dokończyć ludobójstwo na naszym narodzie” nazywają wprost co ich czeka⁵⁴.

„Amerykańska decyzja wycofania się otwiera bramy piekieł dla mieszkańców północnej Syrii” powiedział Emanuel Youkhana, archimandryta Asyryjskiego Kościoła Wschodu w rozmowie z Catholic News Service⁵⁵

„Zobaczymy totalną rzeź tysiącletnich wspólnot chrześcijańskich, bombardowania kościołów, wypędzenie ludności, gwałcenie kobiet” – de Jong⁵⁶

syria-report-part-one-ethnic-cleansing-persecution-yezidis-christians-afirin-northwestern-syria

⁵² Najnowszy raport oenzetowskiej Niezależnej Międzynarodowej Komisji Śledczej do spraw Syryjskiej Republiki Arabskiej (datowany na 11 sierpnia): https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/A_HRC_42_51_0.pdf

⁵³ <https://www.christianitytoday.com/news/2019/october/syrian-christians-kurds-us-withdrawal-turkey.html>

⁵⁴ <https://www1.cbn.com/cbnnews/israel/2019/july/syrian-christians-plead-with-us-as-turkey-prepares-for-possible-attack>

⁵⁵ <https://www.thecompassnews.org/2018/12/christians-working-with-syrians-u-s-withdrawal-puts-minorities-at-risk>

⁵⁶ <https://www.christianpost.com/news/trumps-troop-withdrawal-sacrifices-syrian-christians-gives-victory-to-jihadis-activist.html>

W kontekście konfliktu bliskowschodniego co jakiś czas przewija się wątek tamtejszej mniejszości chrześcijańskiej. Najczęściej zniekształcony i to na wielu poziomach. W tym artykule postaram się przedstawić tę społeczność, biorącą udział w demokratycznym projekcie w północnej Syrii – Rożawie i broniącą go razem ze swoimi kurdyjskimi, arabskimi, jezydzkimi i pochodzącymi z innych mniejszości sojusznikami.

Który mamy dzisiaj rok?

Jedną z takich zniekształceń jest zagadnienie samej identyfikacji tej mniejszości. Otóż nie można jej sprowadzać tylko do religii. Owszem, jest ona elementem jej tożsamości, ale jej nie wyczerpuje. Jest to bowiem samoidentyfikacja etniczna. Trzeba tu pamiętać, że chrześcijaństwo było religią dominującą na Bliskim Wschodzie przed arabskim podbojem.

Nie mówimy o emigrantach na tereny islamu, czy konwertytach. To ostatnie było zresztą bardzo utrudnione, a nawet wręcz niemożliwe w krajach islamskich, choć w ostatnich latach takie zjawisko, w ograniczonej skali, miało miejsce w Rożawie. Mówimy o rdzennych mieszkańcach regionu, którzy zresztą swoje antyczne korzenie podkreślają często za pomocą nazw jakimi sami siebie określają.

Syriacy lub Asyryjczycy, Chaldejczycy, Aramejczycy. Bliskowschodni chrześcijanie używają różnych samoidentyfikacji (w Libanie dodatkowo fenickiej). Uczestnicy rewolucji Rożawy to przede wszystkim Syriacy, ale w ramach Syryjskich Sił Demokratycznych działają też grupy określające się mianem Asyryjczyków.

Co ciekawe brak w tej autoidentyfikacji odwołań do faktycznego chrześcijańskiego imperium sprzed arabskiego podboju – Cesarstwa Wschodniorzymskiego. Być może dlatego, że Bizancjum, a właściwie Rzym (nazwę Bizancjum ukuliśmy na Zachodzie, dla samych zainteresowanych to było po prostu Cesarstwo Rzymskie, w czasach arabskiej ekspansji już jedyne istniejące) to w narracji islamu wróg. Narracji do której, dodajmy, wracają współcześni dżihadyści.

Przejawem takiego odwoływania się do dziedzictwa starożytności jest kalendarz. Wydawało by się, że jak chrześcijanie to powinni stosować nasz, zachodni, zaczynający się przecież od narodzin Jezusa Chrystusa (inna sprawa, że błędnie wyliczonych). Tymczasem nie. Dla Syriaków/Asyryjczyków mamy rok 6769. Nie, nie jest on liczony od „początku świata”, czy jakiegoś bi-

blijnego wydarzenia. Jest to data umowna, przyjęta w latach 50-tych, kiedy budziła się syriacko-asyryjska świadomość narodowa jako spadkobierców starożytnych cywilizacji Mezopotamii i ma odnosić się do powstania pierwszej świątyni w Aszur, jako początku cywilizacji. Świątyni boga Aszura.

Kalendarz ten ma znaczenie przede wszystkim kulturowe i nie jest raczej stosowany na co dzień, tym niemniej Akitu, czyli nowy rok, przypadający 1 kwietnia stanowi ważne święto.

Sojusznicy

Mniejszość chrześcijańska była pod rządami muzułmańskimi obiektem dyskryminacji. Szczytowym ich okresem była fala ludobójstw dokonana przez osmańską, a potem republikańską Turcję w okresie poprzedzającym pierwszą wojnę światową, podczas jej trwania i po zakończeniu.

Zbrodnie te funkcjonują w powszechnej świadomości jako ludobójstwo Ormian, ale ich ofiarami byli nie tylko Ormianie, ale także Grecy,¹ oraz właśnie Syriacy/Asyryjczycy. Ci ostatni określają je mianem Sejfo (Seyfo). Ocenia się, że pochłonęło 300 do 500 tysięcy istnień z tej społeczności².

Podobnie jak Niemcy w swoim ludobójstwie Żydów znaleźli współników wśród innych narodów Europy, tak samo i Turcy mieli swoich pomocników. Znaleźli się wśród nich Kurdowie, głównie służący w oddziałach nieregularnej kawalerii Imperium Osmańskiego – Hamidiye Hafif Süvari Alayları, ale także cywilni ochotnicy. Kurdowie tego współudziału się nie wypierają, wielokrotnie za udział niektórych z nich przeprasza³. Kurdyjskie samorządy zrobiły też wiele dla przywrócenia w Turcji ormiańskiego i syriacko-asyryjskiego dziedzictwa kulturowego, zwłaszcza w latach 2012-15. Kiedy rząd AKP rozpoczął w 2015 roku wojnę z mieszkańcami kurdyjskich miast, zniszczył także efekty tych wysiłków⁴.

Jednocześnie wielu Kurdów pomagało prześladowanym. W artykule o Jezydach pisałem o pięknej karcie tej społeczności, jaką było ocalenie 20 ty-

kurdyjskich burmistrzów, zwolniona została i zastąpiona rządowym komisarzem Februniye Akyo, współburmistrz (samorządy miast z kurdyjską większością w Turcji też stosowały system współprzewodnictwa kobiety i mężczyzny) Mardin. Februniye, która naprawdę nazywa się Fabronia Benno, ale Turcja wymusza na mniejszościach używanie tureckich nazwisk, była pierwszą w historii Turcji chrześcijanką na czele miasta⁴⁶.

Erdogan chce dokończyć ludobójstwo

Nie powinno zatem dziwić, że turecka agresja na kanton Efrin, nawet pomijając udział w niej dżihadystów Daesh (ISIS, czyli Państwa Islamskiego), al Nusry (al Kaidy) i innych organizacji fanatyków, zmusiła tamtejszych chrześcijan do ucieczki. Zwłaszcza, że akurat tam wielu było konwertytami z islamu (wg. Johannes de Jonga, dyrektora europejskiego chrześcijańskiego think tanku Sallux, pracującego z syryjskimi chrześcijanami od 2014 roku, 95% z nich ma pochodzenie muzułmańskie)⁴⁷. Zmiana religii nie jest niczym niezwykłym w Rożawie, np⁴⁸. w Kobani cała wspólnota chrześcijańska to byli muzułmanie. Ale fanatycy mogą „odstępców” zabić.

W obronie Efrin walczył kontyngent MFS⁴⁹. Z kolei celem ataków Turcji i dżihadystów na jej żołdzie były między innymi chrześcijańskie świątynie (ale także jezdyckie, oraz meczety). Tureckie lotnictwo i artyleria zniszczyły jeden z najstarszych kościołów chrześcijańskich na świecie, pochodzący z IV wieku kościół św. Julianosa w Brad (Barad), oraz grobowiec św. Marona⁵⁰. Po zajęciu kantonu Efrin, dwie frakcje dżihadystów, Ahrar al-Sharqiya i Brygada Sułtana Murada stoczyły walkę o kościół „Dobrego Pasterza” w mieście Efrin (Efrin, arabskie Afrin to nazwa regionu, jednego z dwóch wchodzących w jego skład kantonów, oraz głównego miasta). Ostatecznie świątynia i plebania zostały podzielone pomiędzy obydwie frakcje⁵¹.

⁴⁶ <http://www.aina.org/news/20161117123248.htm>

⁴⁷ <https://www.christianpost.com/news/christian-churches-under-attack-amid-turkeys-bombardment-syrian-region-214838>

⁴⁸ <http://europeanpost.co/kobane-what-were-the-people-fighting-for>

⁴⁹ <https://twitter.com/SyriacMFS/status/961326849723858945>

⁵⁰ <http://shoebat.com/2018/03/24/turkish-air-force-bombs-one-of-the-oldest-churches-in-the-whole-history-of-christianity>

⁵¹ <http://www.hawarnews.com/en/haber/good-shepherd-church-was-confiscated-by-turkish-occupation-mercenaries-h1736.html>, <http://www.freeburmarangers.org/2018/06/13/>

¹ <http://www.greek-genocide.net>

² <https://anfenglish.com/human-rights/centenary-of-1915-syriac-sayfo-genocide-10996>, <http://www.aina.org/news/20150424031325.htm>, <http://www.aina.org/reports/togotadww1.pdf>, <http://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1233&context=gsp>

³ <https://frederikegeerdink.com/2015/04/24/we-were-all-from-digranakert>, <http://www.listyznaszegosadu.pl/dysydenci/ludobojstwo-ormian-przywodcy-kurdyjscy-daja-przyklad-moralny-turcji-przez-przyznanie-sie-do-swoich-zbrodni>

⁴ <https://ahvalnews.com/multiculturalism/end-multiculturalism-kurdish-region>

święta³⁶. W grudniu można spotkać Mikołajów³⁷. Kościoły ochrania Sutoro³⁸. To konieczność ze względu na wojnę z religijnymi fanatykami. Społeczność syriacka organizuje też imprezy o bardziej świeckim charakterze³⁹. 13 czerwca 2017 roku w Hesece odsłonięto pomnik upamiętniający ofiary tureckiego ludobójstwa „Sejfo”⁴⁰.

Dodam, że w sąsiedniej Turcji Syriacy/Asyryjczycy od lat starają się o otwarcie choć jednej własnej szkoły. Bezskutecznie. Ostatnia została zamknięta w 1928 roku⁴¹. Zresztą w ogóle sytuacja mniejszości chrześcijańskich jest w Turcji zła. W sierpniu 2017 roku Sztokholmskie Centrum Wolności, organizacja monitorująca sytuację praw człowieka w Turcji opublikowało raport o antychrześcijańskiej mowie nienawiści w Turcji, w tym i w wykonaniu samego Erdogana⁴². Ten ostatni stwierdził podczas tureckiej agresji na kanton Efrin, że w sąsiedztwie Turcji trwają „postmodernistyczne chrześcijańskie krucjaty”,⁴³ zaś rządowa telewizja mówiła w kontekście tej agresji o „wojnie półksiężycza z krzyżem”⁴⁴. Celem ataków są np. obchody bożego narodzenia⁴⁵. Pod koniec 2016 roku na fali odwołań i uwięzień

³⁶ <https://anfenglish.com/rojava/christmas-in-heseke-canton-23858>, https://twitter.com/arta_fm/status/945283601620520960, <https://twitter.com/GamzeKafar/status/945780290060017664>, <https://twitter.com/RudawEnglish/status/945961592251932674>, <https://twitter.com/Mardini333/status/945399915580096512>, <https://twitter.com/DefenceUnits/status/813931449887969286>, https://twitter.com/Christians_KRG/status/813011045640011776, https://twitter.com/siruan_h/status/680334088306339840, <http://www.syriacsnews.com/>, <http://www.syriacsnews.com/>

³⁷ <https://twitter.com/kovandire/status/942758794534191104>, <https://twitter.com/multludc/status/813127122524966913>, <https://twitter.com/dersi4m/status/680431198280269825>

³⁸ https://twitter.com/HSNB_/status/945403500938383361, <https://www.facebook.com/Sutoro.S.S.F/videos/741751909362096>

³⁹ <http://www.syriacsnews.com/>, <http://www.syriacsnews.com/>, <http://www.syriacsnews.com/>, <http://www.syriacsnews.com/>

⁴⁰ <http://www.syriacsnews.com/>

⁴¹ <https://philosproject.org/assyrians-primary-school-istanbul>

⁴² https://stockholmcf.org/wp-content/uploads/2017/08/Hate-Speech-Against-Christians-in-Erdogan's-Turkey_21.08.2017.pdf

⁴³ <https://twitter.com/abdbozkurt/status/956454913118175232>

⁴⁴ <https://twitter.com/ErcanErbil64/status/962640902534688768>

⁴⁵ <https://philosproject.org/turkeys-war-christmas-war-christians>, http://www.cumhuriyet.com.tr/foto/foto_haber/652422/2/Ay-din_da_silahli_Noel_Baba_protestosu.html

sięcy syriackich uchodźców. Pisałem też, że część Jezydów identyfikuje się tylko jako Jezydzi, zaś część jako Kurdowie wyznania jezydzkiego. Podobnie masowo ratowali Ormian Kurdowie wyznania alewickiego⁵ z prowincji Dersim. Oni sami stali się potem, w latach 1937-38 ofiarami jednego z kolejnych ludobójstw przeprowadzonych przez Turcję⁶.

W latach drugiej wojny światowej poborowi wyznania chrześcijańskiego i judaistycznego w armii tureckiej byli kierowani do batalionów roboczych używanych do najcięższych, wyniszczających prac i poddawani prześladowaniom ze strony tureckiej kadry⁷.

Kolejne prześladowania miały miejsce po wojnie. Np. w nocy z 6 na 7 września 1955 roku z inspiracji tureckich władz dokonano w Stambule pogromu

⁵ Alewizm to liberalna odmiana islamu, choć spotkałem się z twierdzeniem, że to tak naprawdę zaratusztrianizm/zoroastryzm z islamskimi naleciałościami (<https://komun-academy.com/2018/11/03/life-and-death-in-alevism>), zawierająca elementy szamanizmu. Pozycja kobiet jest wyższa niż w innych odmianach islamu, niektóre źródła mówią o pełnej równości płci (np. <https://oxfordre.com/religion/view/10.1093/acrefore/9780199340378.001.0001/acrefore-9780199340378-e-101>), inne (np. https://www.alevibektasi.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=685:ritual-change-in-a-turkish-alevi-village&catid=46:aratrmalar-ingilizce&Itemid=69), że mimo wszystko pozycja kobiety jest niższa (pytanie o ile to może wynikać z sunnickich wpływów). Dużą rolę odgrywa muzyka i przyroda, muzułmańskie tabu żywnościowe (np. alkohol) nie są przestrzegane. Alewici mają własne domy modlitewne, nieuznawane przez tureckie władze, choć zdarza im się też modlić w meczetach. Alewitą, podobnie jak Jazydem, trzeba się urodzić nie ma konwersji. Istnieje jednak odmiana pochodna alewizmu, bektaszyzm, dopuszczający konwersję. Ten ostatni był popularny wśród janczarów. Alewici stanowią około 15-30% mieszkańców Turcji (dokładnie nie wiadomo z powodu prześladowań). Część z nich jest Turkami, część Kurdami (ci często nie uznają alewizmu za islam: <https://limacharlienne.com/politics-society/alevis-dilemma>), nieliczni Arabami. Byli obiektem wielokrotnych prześladowań (<https://armenianweekly.com/2016/11/21/alevis-in-turkey-a-history-of-persecution>, <https://tr.boell.org/de/2016/04/18/alevism-turkey-problem-and-solutions-seven-demands-seven-proposals>) ze strony władz rzekomo świeckiej Turcji. Piszę rzekomo, bo owa świeckość wyrażała się w tym, że każdy mieszkaniec republiki miał być turkiem-sunnitą. Nie należy ich mylić z syryjskimi alawitami. To nie tylko różnica jednej liderki. Przede wszystkim alawizm jest elitarny i choć nie ma rozbudowanej hierarchii, to część doktryny jest dostępna dla wybranych po przejściu dodatkowych obrzędów, podczas gdy alewizm jest egalitarny. Alawizm wierzy w reinkarnację, przy czym odbywa się ona wewnątrz danej płci, pozycja kobiet jest wyraźnie gorsza. Więcej o porównaniu tych dwóch wyznań: https://www.academia.edu/6854190/_Differences_and_Similarities_Between_Anatolian_Alevis_and_Arab_Alawites_Comparative_Study_on_Beliefs_and_Practices

⁶ <https://www.sciencespo.fr/mass-violence-war-massacre-resistance/en/document/dersim-massacre-1937-1938>, <https://kurdistantribune.com/dersim-massacre-turkish-destruction-of-the-kurdish-people-in-the-dersim-region>, <https://www.jpost.com/Opinion/Remembering-the-victims-of-the-Kurdish-massacre-of-1937-403963>

⁷ <https://philosproject.org/turkey-uncensored-enslaving-jews-christians-turkish-military>

Greków (oraz innych niemuzułmańskich mniejszości). Zamordowano 30 osób, setki były ranne, wiele kobiet zgwałcono, a mężczyzn okaleczono (obrzeżano)⁸.

W latach 80-tych XX wieku Syryjczycy zamieszkujący region Tur Abdin na terenie Turcji stali się celami ataków niejako przy okazji wojny Turcji z Partią Pracujących Kurdystanu (PKK). Rząd turecki wspierał i tolerował różne organizacje o charakterze nacjonalistycznym, bądź islamistycznym (np. Kurdyjski Hezbollah, który był grupą sunnickich ekstremistów zwalczających PKK i co najmniej tolerowanych przez władze Turcji). Dla grup tych mniejszość religijna i etniczna była naturalnym celem. Mnożyły się zabójstwa w wykonaniu „nieznanych sprawców”, pozornie pozbawione motywów, które łączyło jedno – przynależność ofiar do chrześcijańskiej mniejszości.

Młodzi Syryjczycy zdecydowali, że nie będą czekać na powtórkę ludobójstwa tylko zacząć się organizować i bronić. A skoro stali się celem razem z Kurdami z PKK to i razem będą się bronić.⁹ Nazwali się Tukoso Dawronoyo Mothonoyo d'Bethnahrin, czyli Patriotyczna Rewolucyjna Organizacja Bethnahrin. Bethnahrin to po syriacku Kraj Dwóch Rzek, Mezopotamia. Ruch ten z czasem przyjmował różne nazwy, ale zwykle się ich nazywać po prostu Dawronoyo, rewolucjoniści.

Dawronoyo szkoliło partyzantów we współpracy z PKK, zbierało fundusze, głównie w europejskiej diasporze i starało się budować poczucie wspólnoty wśród społeczności bliskowschodnich chrześcijan używających różnych nazw. Na przełomie XX i XXI wzięli udział w wojnie domowej w Basur (południowym, „irackim” Kurdystanie) przeciwko siłom KDP Barzaniego po stronie PKK. Bezpośrednią przyczyną zaangażowania było porwanie i gwałt na Syriaczce w wykonaniu prominentnego członka KDP w maju 1999 roku¹⁰. Partyzanci Dawronoyo w ataku odwetowym zabili 39 Peszmergów KDP¹¹.

24 lipca 2000 roku, w rocznicę podpisania traktatu w Lozannie około stu aktywistów ruchu zajęło budynek rządowy w szwajcarskiej Lozannie, w którym podpisano ów akt. Protestowali przeciwko dyskryminacji w Turcji, będącej efektem tegoż traktatu¹².

⁸ <https://armenianweekly.com/2014/09/30/turkeys-kristallnacht>, <https://ahvalnews.com/1955-pogrom/witnessing-pogrom-september-6-7-1955>, <https://theregion.org/article/13081-remember-pogrom-against-greeks-istanbul-don-039-t-forget-one-against-people-of-afrin>, <https://bianet.org/english/minorities/116914-what-happened-on-6-7-september>

⁹ <http://www.warscapes.com/reportage/revolutionaries-bethnahrin>

¹⁰ <http://www.aina.org/releases/helena.htm>

¹¹ <https://www.globalsecurity.org/wmd/library/news/iraq/1999/29-060899.html>

¹² <http://bethsuryoyo.com/currentevents/lusanne/Occupation1.html>

flikt, ale nie sposób by go było przedstawić w bardziej wypaczony sposób, niż w tej propagandzie.

Sprawa dotyczyła szkół prywatnych prowadzonych przez instytucje kościelne. Szkoły te prowadziły nauczanie wg. starego, reżimowego programu i nie chciały go zmienić. To znaczy, że właśnie nie chciały nauczać w języku chrześcijańskiej mniejszości i nauczać dzieci ich kultury, tylko kontynuować arabizację. Dlaczego?

Pomijając kwestie współpracy z reżimem części hierarchów religijnych, kluczowym był tutaj brak międzynarodowego uznania Rożawy i jej szkolnictwa. Rodzice obawiali się, że świadectwa ich dzieci nie będą honorowane nigdzie poza Rożawą, inaczej niż państwowe świadectwa wystawiane przez reżim w szkołach uczących wg. jego programu. I to niestety prawda. Zindoktrynowany uczeń reżimowej szkoły zostanie bez problemu przyjęty np. na uniwersytet w Unii Europejskiej (w tym Polsce), oczywiście o ile się nań dostanie, natomiast jego kolega wykształcony w programie nauczającym o równości płci, prawach człowieka, wolności religijnej i demokracji, już niekoniecznie.

Tego typu nieporozumienia w niewielkim stopniu wpływają na sytuację chrześcijańskiej mniejszości, która po raz pierwszy od bardzo dawna ma możliwość rozwijania swojej kultury i kultywowania religii.

Funkcjonują kościoły różnych wyznań. Odbudowywane są te, które zniszczyli dżihadysty. I tak np. w grudniu 2017 roku powtórnie otwarto kościół w Ghardukah w regionie Dżazira, zniszczony we wrześniu 2013 roku³¹. Z kolei 20 lipca tegoż roku otwarto ponownie kościół w Amuda po... 40 latach przerw³². Odbywają się msze,³³ imprezy dla dzieci³⁴, festiwale,³⁵ obchodzone są

³¹ https://twitter.com/ver_scholl_en/status/937517991981445120

³² <http://www.syriacnews.com/-/syriac-news-000000-000000-000000-000000>, <http://www.welat.fm/en/renovating-and-reopening-of-mar-elias-church-in-the-city-of-amouda-after-90-years-of-its-construction>, <http://www.syriacnews.com/0000-0000-000000-000000-000000-000000>

³³ <http://www.syriacnews.com/-/syriac-news-000000-000000-000000-000000>, <http://www.syriacnews.com/-/syriac-news-000000-000000-000000-000000>

³⁴ <http://www.syriacnews.com/-/syriac-news-000000-000000-000000-000000>

³⁵ <http://www.syriacnews.com/-/syriac-news-000000-000000-000000-000000>

Syriacki renesans w Rożawie

„Jesteśmy pewni, że idea demokracji, wolności i pokoju między różnymi grupami odniesie sukces i dlatego jest to dla nas priorytet. (...) Teraz, wraz z powstaniem kurdyjskiego Samorządu Demokratycznego, wolność religii i wolność jako taka w ogóle istnieją we wszystkich dziedzinach.” Nisha Gewriye²⁶

„W północno-wschodniej Syrii, w Kamiszlo, Hasace i innych miastach, oraz otaczających je wioskach trwa renesans obłożonej społeczności chrześcijańskich Syriaków, która po dziesięcioleciach zaniedbań i represji próbuje ożywić swój język i kulturę” pisze Sam Sweeney a artykule zatytułowanym „Renesans syriackich chrześcijan”²⁷. To chyba najlepsze określenie. Renesans.

W Rożawie wszystkie grupy etniczne, etniczno-religijne i religijne mają zagwarantowany udział w samorządzie. Syriacy są obecni na jego różnych szczeblach. I tak np. Elizabeth Gawrie jest współprzewodniczącą regionu Dżazira. Syriacy zasiadają w Syryjskiej Radzie Demokratycznej i Radzie Wykonawczej Federacji. W ostatnich wyborach koalicja wyborcza z ich udziałem zdobyła najwięcej głosów²⁸.

Tak samo grupy te mają zagwarantowane prawo do edukacji we własnym języku. Przez pierwsze trzy lata dzieci uczą się w języku ojczystym. Od czwartej klasy poznają inne języki używane w kantonie, w którym mieszkają, w piątej dochodzi język obcy²⁹. Dotyczy to także nauczania w języku syriackim³⁰. Jest to odmiana języka aramejskiego, także alfabet syriacki jest pochodną alfabetu aramejskiego. Piszemy w nim, podobnie jak w piśmie arabskim, lub hebrajskim od prawej strony na lewą.

Nie odbywa się bez zgrzytów. Nie tak dawno temu prorosyjska propaganda rozpowszechniała w Polsce wieści jakoby Kurdowie prześladowali chrześcijan, zamykali ich szkoły i chcieli kurdyfikować. Faktycznie pojawił się kon-

²⁶ <https://clarionproject.org/christian-women-against-isis>

²⁷ <https://www.nationalreview.com/magazine/2019/08/26/the-syriac-christian-renaissance>

²⁸ <http://www.syriacnews.com/-/syriac-news-syriac-christians-will-study-their-language-in-schools-this-year>

²⁹ <https://anfenglishmobile.com/rojava/the-rojava-revolution-favours-new-education-system-26700>

³⁰ <http://en.hawarnews.org/syriacs-will-study-their-language-in-schools-this-year>

Na froncie syryjskiej wojny domowej

1 października 2005 roku powstała syryjska odnoga ruchu Dawronoyo – Gabo d’Huyodo Suryoyo, czyli Partia Unii Syriackiej, znana pod skrótem angielskiej nazwy SUP (Syriac Union Party). Sytuacja Syriaków w Syrii była trochę lepsza niż Kurdów. Wprawdzie np. także odmawiano im nauki we własnym języku, ale mogli go używać w kościołach. Z drugiej strony nie byli wolni od represji, które po części wynikały z faktu, że uważają się nie za mniejszość religijną, tylko narodową, zaś w Syrii obowiązywał arabski nacjonalizm. Często, podobnie jak przedstawiciele innych mniejszości byli przymusowo rejestrowani jako arabscy muzułmanie,¹³ co z kolei przekładało się na objęcie takimi, a nie innymi przepisami.

„W czasach Bashara al-Assada, wolność wyznania nie istniała. Na przykład ksiądz mógł być represjonowany za swoje kazanie. Wszystko było monitorowane, a ludzie zastraszeni. To dotyczyło większości religii.” – mówi komendantka Nisha Gewriye, HSNB¹⁴

Gdy wybuchły w Syrii protesty, które następnie przerodziły się w syryjską wojnę domową SUP zajęła stanowisko antyreżimowe, lecz wyrażała je pokojowo. Tym niemniej część Syriaków na własną rękę zaangażowała się w działania zbrojne¹⁵.

Wraz ze wzrostem fanatyzmu religijnego w szeregach rebeliantów, oraz represji ze strony reżimu (między innymi aresztowania członka Komitetu Wykonawczego SUP, Rubela Gabriela Bahho i wiceprzewodniczącego SUP, Saida Malkiego Cosara) SUP z jednej strony zacieśniła więzi z zawsze bliskim ruchem kurdyjskiego demokratycznego konfederalizmu reprezentowanym w Syrii przez PYD (Partiya Yekîtiya Demokrat – Partia Unii Demokratycznej), a z drugiej Syriacy zaczęli tworzyć własne siły samoobrony.

„Kiedy żyjesz bez wolności, bez wykształcenia, kiedy nie możesz chodzić do szkoły i uzyskać zawodu, jeśli nie masz praw, kiedy nie masz praw, wtedy nie możesz mieć nadziei na przyszłość.

¹³ <http://www.freeburmarangers.org/2018/06/13/syria-report-part-one-ethnic-cleansing-persecution-yezidis-christians-afrin-northwestern-syria>

¹⁴ <https://clarionproject.org/christian-women-against-isis>

¹⁵ Np. Matay Hanna dowodzący oddziałem MFS w Rakce, w rozmowie ze szwedzką dziennikarką Magdą Gad wspomina, że jest żołnierzem od 2011 roku: <https://www.facebook.com/magdajournalist/posts/1918653971684075>

Więc jesteś nikim, a wtedy życie to gówno! Nie mogę tak żyć, w takim życiu nie mogę nic osiągnąć jako człowiek. Nie chcę być prezydentem, brać ropę i bogacić się, chcę tylko być człowiekiem, mieć prawa i bezpieczeństwo! Więc musimy walczyć i dać naszą krew następnym pokoleniom, aby je dla nich zdobyć, dla naszych małych kuzynów, braci i siostr, które są dzisiaj dziećmi.” Matay Hanna, dowódca oddziału MFS biorącego udział w operacji wyzwolenia Rakki¹⁶

Jako pierwsza powstała w 2012 roku Sutoro, której celem była ochrona społeczności chrześcijańskiej i pełnienie funkcji policyjnych¹⁷. Sutoro jest autonomiczną częścią ogólnej formacji policyjnej Demokratycznej Federacji Północnej Syrii – Asayîša. Kilka miesięcy później Syriacka Rada Wojskowa (Mawtbo Fulhoyo Suryoyo – MFS, znana też pod angielską nazwą Syriac Military Council), formacja już stricte militarna. W organizacji obydwu brał udział syn uprowadzonego Saida Malkiego Cosara, Johan Cosar, który powrócił z emigracji w Europie. Johan, obywatel szwajcarski miał za sobą pięcioletnią służbę w armii nowej ojczyzny i w nowym zadaniu korzystał z doświadczeń zdobytych jako sierżant armii szwajcarskiej¹⁸.

W październiku 2015 roku powstały Syryjskie Siły Demokratyczne, znane pod skrótem angielskiej nazwy Syrian Democratic Forces – SDF, koalicja sił walczących o demokratyczną, świecką i tolerancyjną Syrię, zbudowana wokół kurdyjskich oddziałów YPG i YPJ (Yekîneyên Parastina Gel – Powszechne Jednostki Obrony, Yekîneyên Parastina Jin – Kobiecte Jednostki Obrony). MFS była jednym z założycieli tej koalicji,¹⁹ a obecnym rzecznikiem prasowym SDF jest Kino Gabriel z MFS.

Tuż przed zawiązaniem się SDF rozpoczęło się formowanie wzorowanej na YPJ formacji kobiecej – HSNB (Hawlawotho d’Sutoro d’Neshe d’Beth Nahrin –

Siły Obrony Kobiet Mezopotamii)²⁰. W pierwszej grupie przeszkolone zostało 50 bojowniczek.

Także inne stronnictwo chrześcijańskie, początkowo wspierające reżim, Gabā Aṭurāyā Demoqrātāyā (Asyryjska Partia Demokratyczna, ADP -Assyrian Democratic Party) współpracuje obecnie z PYD, a powiązane z nią oddziały zbrojne Mawṭbā d-Nāṭorē d-Ḥābor (Strażnicy Chaburu) i Naṭore d’Tel Tamer Ashoraye (Strażnicy Ludu Assyrii) brały udział w operacji SDF w rejonie Deir ez Zor²¹. Ta druga to formacja bardziej o charakterze policyjnym.

Grupa ta samoidentykuje się jako Asyryjczycy i jak wspomniałem początkowo była bliższa reżimowi. Strażnicy Chaburu współdziałali zresztą już wcześniej z MFS i YPG, ale doszło do nieporozumień na tle podległości – YPG naciskało na podporządkowanie się MFS. Ostatecznie na początku 2017 roku wstąpili do SDF jako osobny uczestnik. Mimo to już wcześniej część Strażników walczyła w szeregach Syryjskich Sił Demokratycznych. Jednym z nich był Basil Talya poległy 28 sierpnia 2016 roku²². Po jego śmierci w szeregach Strażników wstąpiła jego żona²³. W formacji tej służy niewielka grupa kobiet, brak jednak potwierdzonych informacji o ich udziale w walkach. Podobnie jak w Sutoro nie mają one wyodrębnionej osobnej formacji.

Istnienie niezależnych formacji etnicznych (identyfikacja religijna i etniczna przenika się tutaj, choć niekoniecznie jest tożsama, nie każdy Syriak/Asyryjczyk jest chrześcijaninem, nie każdy chrześcijanin Syriakiem) nie ogranicza ich składu etnicznego. Zdarzają się Asyryjczycy w szeregach YPG,²⁴ a w kontyngencie HSNB walczącym o wyzwolenie Rakki była muzułmańska Arabka z Deir ez Zor²⁵.

6 lipca 2019 roku MFS i Strażnicy Chaburu ogłosiły powołanie jednolitej Syriacko-Asyryjskiej Rady Wojskowej.

¹⁶ <https://www.facebook.com/magdajournalist/posts/1918653971684075>

¹⁷ Sutoro ochraniające imprezy bożonarodzeniowych 2017: <https://www.facebook.com/Sutoro.S.S.F/videos/741751909362096>

¹⁸ <https://www.haaretz.com/meet-the-christian-soldiers-fighting-isis-1.5346767>, <http://www.syriacnews.com/fathers-son>, <https://foreignpolicy.com/2015/02/24/syrias-christians-fight-back-assyrian-militias>, <https://www.zeit.de/2014/44/buergerkrieg-syrien-islamischer-staat-schweizer-unteroffizier>, <https://bazonline.ch/ausland/nahe-osten-und-afrika/Der-Schweizer-der-gegen-den-IS-kaempft/story/26840014>, <http://www.syriacnews.com/meet-christian-soldiers-fighting-lives-isis>

¹⁹ <https://anfenglish.com/kurdistan/declaration-of-establishment-by-syrian-democratic-forces-12947>

²⁰ <http://bianet.org/english/women/167293-bethnahrin-women-protection-forces-founded-against-isis>

²¹ <http://en.hawarnews.org/naturo-participate-in-al-jazeera-tempest>

²² <http://iraqichristianrelief.org/assyrian-hero-akkad-basil-talya>

²³ <http://www.ccarofficial.com/the-column-blog/12-assyrian-women>, <https://rosiemalekyonan.wordpress.com/2017/03/10/12-incredible-assyrian-women-around-the-world/>, <https://twitter.com/i/web/status/840261838512246784>

²⁴ <https://twitter.com/AzadiRojava/status/815995096822857728>

²⁵ <https://www.facebook.com/magdajournalist/posts/1913288358887303>